

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 21 ประเทศจีนมีความก้าวหน้าทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนทำให้ทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญประเทศจีนมากขึ้น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549: 6) อีกทั้ง เมื่อภาษาจีนได้รับการบรรจุให้เป็นภาษาราชการของ องค์การสหประชาชาติ ในปีค.ศ. 1971 และเมื่อประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ลำดับที่ 143 อย่างเป็นทางการ ในวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 2001 (China Radio International Online, 2006) บริษัทต่างชาติเริ่มหลั่งไหลเข้ายึดครองส่วนแบ่งทางการตลาดใน ทุกๆภาคธุรกิจของจีน (วรวิษฐ์ ลิ้มทองกุล, 2549: 40) ขณะเดียวกันจีนก็ขยายตลาดการส่งออก และการลงทุนไปยังนานาชาติอย่างรวดเร็ว

ในส่วนของประเทศไทยและประเทศจีนที่มีความสัมพันธ์ไมตรีสืบเนื่องมานานหลายร้อยปี ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นับตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2518 ผู้นำและบุคคลสำคัญของทั้งสองประเทศได้แลกเปลี่ยนการ เยือนกันบ่อยครั้ง ความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านต่างๆระหว่างไทยกับจีนได้พัฒนาไป อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีนอย่าง กว้างขวาง มูลค่าการค้าและการลงทุนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากมูลค่าการค้าระหว่าง ไทยกับจีน ที่เพิ่มจาก 24.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2518 เป็น 7,050 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 และในช่วง 9 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2545 มีมูลค่าการค้ารวม 6,036 ล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2544 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2548) จากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีนที่มีมูลค่าการค้ามหาศาลดังกล่าว ทำให้ ในปัจจุบันมีความต้องการผู้ที่มีความรู้และทักษะด้านภาษาจีนเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานใน ทุกภูมิภาคของประเทศไทยสูงเป็นอันดับสองรองจากภาษาอังกฤษ (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550: 22) ทั้งนี้ นอกจากภาษาจีนจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญ ที่จะช่วยให้ประเทศไทย พัฒนาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจการค้ากับจีนแล้ว ภาษาจีนยังทำให้ความร่วมมือระหว่างไทย จีน ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษา พัฒนาไปด้วยความ

เข้าใจอีกด้วย ดังนั้น การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันพัฒนา (นริศ วศินานนท์, 2547: 8)

แม้ว่าการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยจะมีมานานกว่า 100 ปีแล้ว แต่ก็หยุดชะงักไป เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย เนื่องจากการขาดความสัมพันธ์กับจีน ตั้งแต่ พ.ศ. 2396 เป็นต้นมา จนกระทั่ง ปีพ.ศ.2535 รัฐบาลไทยได้เปิดโอกาสทางการศึกษามากขึ้น การเรียนการสอนภาษาจีนจึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว (ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, 2547) และเริ่มแพร่หลายมากยิ่งขึ้นในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา ทั้งสถาบันการศึกษาในระบบและนอกระบบ ในขณะที่กระแสความนิยมในการเรียนภาษาจีนในประเทศไทยแพร่หลายยิ่งขึ้น มีผู้ต้องการเรียนภาษาจีนมากขึ้น แต่คุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษายังพัฒนาในขอบเขตจำกัด ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (จรัสศรี จิรภาส, 2550: 42) ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพในการใช้ภาษาจีนในการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้เรียนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนภาษาจีน เพื่อใช้ในการทำงานที่เน้นการสื่อสารทั่วไป เช่น งานประชาสัมพันธ์ เลขานุการ มัคคุเทศก์ การตลาด และงานบริการอื่นๆ เป็นต้น (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550: 50) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมที่จะใช้ภาษาจีนในการทำงาน (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550: 109) โดยผู้ประกอบการหรือองค์กรที่รับบัณฑิตเข้าทำงานไม่พึงพอใจนัก ต่อศักยภาพที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาภาษาจีน (จรัสศรี จิรภาส, 2550: 40) จากการสำรวจ พบว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษาออกไปและทำงานที่ต้องใช้ภาษาจีนเหล่านั้นต้องการพัฒนามากที่สุด และสอดคล้องกับความต้องการของนายจ้าง คือ ทักษะการฟังและการพูด (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550: 22, 53)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีพัฒนาการด้านภาษาต่างประเทศต่ำกว่าที่ควรจะเป็น มาจากการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีเวลาจำกัด ผู้สอนมีเวลาไม่เพียงพอที่จะฝึกฝนผู้เรียนเป็นรายบุคคล อีกทั้งผู้เรียนยังคงยึดติดกับการเรียนในห้องเรียน การทำกิจกรรมเฉพาะในห้องเรียน การยึดผู้สอนเป็นต้นแบบในการใช้ภาษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนภาษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆนอกชั้นเรียนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อรอบด้าน รวมทั้งต้องมีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่าง

ต่อเนื่องในลักษณะต่างๆที่เหมาะสมด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในระดับน้อย ไม่รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความเป็นไปได้สูงที่เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว จะไม่แสวงหาความรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มเติม เมื่อไปทำงานจริงที่ต้องใช้ภาษาต่างประเทศ ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมา (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550: 73)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนพบว่า ผู้เรียนชาวไทยมีปัญหาในการออกเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ (陈娥 (Chén É), 2006; 刘尚林 (Liú Shànglín), 2008; 张志莹 (Zhāng Zhìyíng), 2008) โดยเฉพาะเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย ทั้งนี้เนื่องจาก อิทธิพลจากภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีปัญหาในการใช้คำศัพท์ภาษาจีนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสารคนละระดับ การใช้คำกริยาที่ไม่สอดคล้องกับกรรม และการเรียงลำดับของคำศัพท์ในประโยคไม่ถูกต้อง สาเหตุหลักเนื่องมาจากผู้เรียนขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาจีน กลัวว่าตนเองจะใช้ภาษาจีนผิด จึงหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์หรือประโยคที่ยาก และเลือกใช้เฉพาะคำศัพท์และรูปแบบประโยคที่ง่ายและตนเองคุ้นเคย ส่วนสาเหตุด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ได้แก่ 1) การขาดการให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย และ 2) การไม่คำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน (胡惠连 (Hú Huìlián), 2007; 胡永梅 (Hú Yǒngméi), 2008) นักวิชาการหลายท่านจึงเสนอแนะแนวทางการเรียนการสอนว่า ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ในสถานการณ์ต่างๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้และฝึกฝนในชั้นเรียน และควรให้ผู้เรียนฝึกฝนในรูปแบบที่หลากหลาย ใหกว้างขวางมากกว่าการเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาในบทเรียน โดยยึดความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ (杨寄洲, 邱军和李宁 (Yáng Jìzhōu, Qiū Jūn และ Lǐ Dīng), 2005: 8; 张辉和杨楠 (Zhāng Huī Yáng Nán), 2006: 3)

จากการสำรวจสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการสอนพูดภาษาจีนระดับปริญญาบัณฑิต โดยการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 10 คน (รอกการตีพิมพ์) ผู้วิจัยพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านผู้เรียนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาจีน ขาดแรงจูงใจในการฝึกฝน เนื่องจากไม่มีเป้าหมายของตนเองที่ชัดเจน ขาดความมั่นใจในความสามารถในการพูดของตน ไม่กล้าแสดงออกที่จะฝึกฝนการพูดภาษาจีน รวมทั้ง ผู้เรียนมีความหลากหลายด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการในการเรียนรู้ และมีพื้นความรู้ด้านภาษาจีนที่แตกต่างกันมาก ส่งผลให้มี

ข้อจำกัดในการเรียนการสอนในชั้นเรียน 2) ปัญหาด้านผู้สอน ซึ่งให้ความสำคัญกับความแตกต่าง และพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนน้อย และยังคงใช้รูปแบบการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สนองต่อต่อลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน และ 3) ปัญหาด้านสภาพการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียนขาดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เข้าถึงได้โดยง่าย อีกทั้ง เวลาเรียนรู้และฝึกฝนการพูดภาษาจีนใน ชั้นเรียนมีจำกัด ไม่เพียงพอที่จะพัฒนาความสามารถของผู้เรียน

จากนโยบายข้อที่ 3 ของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวง ศึกษาธิการ ระยะที่ 9 ว่าด้วย การให้สถานศึกษาปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยข้อ 12 ระบุเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีนิสัยรักการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและปรับตัวให้ทันต่อความ เปลี่ยนแปลง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาค้นคว้าจาก แหล่งความรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน รวมทั้งจากชุมชนและสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ: 2545: 8) นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการพัฒนา ศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศของผู้เรียน ซึ่งมีข้อจำกัดเวลาในการเรียนการสอนในห้องเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม นอกจากนี้จากแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) ที่ระบุหน้าที่ของสถานศึกษาว่าต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัด กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและรู้วิธีการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด และการ เรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต และการเรียนรู้ ตลอดชีวิตด้วยตนเองต่อไปในอนาคต (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 64)

จากแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านศักยภาพด้านภาษาจีนของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาและ นโยบายต่างๆของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับปัญหาบัณฑิตที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาภาษาจีนไป แต่ยังคงมีความสามารถ ทางการพูดไม่เพียงพอต่อการใช้งานในสาขาอาชีพต่างๆได้ จำเป็นต้องปรับปรุงหรือส่งเสริม ความสามารถดังกล่าวตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น แนวทางที่เหมาะสมแนวทางหนึ่ง คือ การฝึกให้ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสามารถของตน เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการ พูดภาษาจีนของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เชิงบวก การให้อิสระแก่ผู้เรียน ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อพัฒนาศักยภาพตาม ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Little

(1990) ซึ่งกล่าวว่า ผู้เรียนภาษาเป็นผู้ที่ต้องการเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร หรือใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนภาษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ สามารถพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ในระดับหนึ่ง และมีความเชื่อมั่นในตนเองในการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยา เรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) และแนวความคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

จากแนวทางการสอนพูดภาษาจีน ซึ่งกล่าวว่าผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จจากการพูดภาษาจีน เพราะความรู้สึกภูมิใจและความสัมฤทธิ์ผลนั้น จะเป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาจีนมากขึ้น (傅海燕 (Fù Hǎiyàn), 2007 :VII-IX) สอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อของบุคคลต่อความสามารถของตน ในการใช้ปัญญาวางแนวทางของการกระทำ และจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การกระทำนั้นมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จในทางบวก ในสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้ (Bandura, 1986: 391; Bandura, 1997: 3) โดยบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะเลือกที่จะทำงานที่ท้าทายกว่า มีความพร้อมที่จะศึกษางานนั้นๆ หรือสร้างสรรคงานใหม่ รวมทั้งจะมีความพยายามในการคิดวิเคราะห์การใช้กลยุทธ์ที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งมีความอดทนมากกว่าผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ (Oxford และ Shearin (1994: 21; Schwarzer, Luszczynska และ Gutiérrez-Doña, 2005: 81) การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้เรียน จึงเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและสามารถเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันทั้งในและนอกชั้นเรียน วิธีการสำคัญในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือการเพิ่มประสบการณ์เชิงบวกจากการกระทำของตนเอง และการรับรู้ประสบการณ์ความสำเร็จของผู้อื่น (Bandura, 1997: 126; Shea & Howell, 2000: 793; Luthans, 2002: 313-314)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (autonomous learning) มีเป้าหมายในการพัฒนาบุคคลให้มีโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของแต่ละบุคคล ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องเวลาในห้องเรียน และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้น การเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นต้องบูรณาการกันระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับการทำงานนอกชั้นเรียน โดยให้อิสระสูงสุดแก่ผู้เรียนในการเลือกเพื่อผสมผสาน ภายใต้การสนับสนุนจากรูปแบบการสอนในชั้นเรียน และการให้คำปรึกษาในศูนย์การเรียนรู้เป็นหลักการหนึ่ง

ในเรียนรู้ด้วยตนเอง (Benson and Lor, 1998) โดยมีหลักการในการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยอาศัยความมุ่งมั่นของผู้เรียนเอง ครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ คือเป็นผู้ออกแบบสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะวิธีเรียนรู้ ส่วนผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ ในการกำหนดการเรียนรู้ของพวกเขาเอง ดังนั้น การเรียนรู้จึงไม่จำกัดอยู่ที่ความรู้ที่ส่งผ่านจากครูมาสู่ผู้เรียนเท่านั้น (Clark, 1987: 49) การเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวข้องกับความรู้ภาษา และความคิดหลักๆ มากมายในการสอนภาษา เช่น การเรียนรู้ภาษา โดยการสืบสอบจากปฏิบัติของผู้เรียน การใช้วิธีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระจากผู้สอนในการเรียนรู้และใช้ภาษา (Littlewood, 1996: 427) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษา เพราะการเรียนรู้และการได้ข้อมูลมาอย่างอิสระจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึก (sense) เป็นของตนเอง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง Breen และ Mann (1997: 134-136)

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ และได้ฝึกฝนอย่างอิสระ สามารถจัดโดยให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ (Boud, 1988: 25-26) โดยในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความสนใจและมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้สูง สามารถวางเป้าหมายในการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง สามารถใช้ปัญญาคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้และทำงานสำเร็จด้วยตนเอง (Chickering, 1993; Higgs, 1988: 48-50) ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ (Little, 1990) อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการตัดสินใจ การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (learning strategies) โดยกลยุทธ์ในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wenden, 1991: 69-72 Dickinson, 1993: 330)

จากการศึกษาข้อมูลด้านปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีน สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข ผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้เรียนได้รับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถด้านการพูดภาษาจีน โดยใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนตามความสามารถและความสนใจของตนเองตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะสามารถแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นได้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน

ภายใต้แนวคิดทฤษฎีดังกล่าว รวมทั้งศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นด้วย

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบดังกล่าว จะส่งผลให้นักศึกษาปริญญาบัณฑิตมีความสามารถทางการพูดภาษาจีนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการพูดภาษาจีนของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
2. ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบดังกล่าว โดยการนำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถทางการพูดภาษาจีน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นที่พัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรายบุคคล การเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ และความรับผิดชอบของผู้เรียนเอง โดยเชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล มีความต้องการและมีศักยภาพแตกต่างกัน (Clark, 1987: 49; Dickinson, 1993: 330) ดังนั้น แนวทางในการเรียนรู้จึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน และหากผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ผู้เรียนก็จะเรียนได้ดี การเรียนรู้นั้นจะมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การนำทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความพร้อมที่จะคิดตัดสินใจด้วยตนเองในการตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เลือกวิธีการ สื่อ หรือเอกสารด้วยตนเอง การฝึกฝนการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งการประเมินตนเองได้สอดคล้องกับความสามารถของตนเองด้วย (Little, 1990; Dam, 1994: 5; Bandura, 1997: 81) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bouchard (2001) ซึ่งพบว่าผู้ที่มี

การรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมองปัญหาในแง่บวก มีความต้องการที่จะแก้ปัญหา และพยายามหาวิธีแก้ปัญหาแม้จะมีเวลาจำกัด รวมทั้งยังมีความสามารถในการประเมินความถูกต้องของความสามารถของตนเองสูง ผลการวิจัยของ Vieira และ Grantham (2011) ซึ่งพบว่า ผู้เรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความเต็มใจ และมีความคิดเชิงบวกต่อความมีอิสระในการเรียนรู้ รวมทั้ง เห็นความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายจึงชัดเจนและมีความยากสูง และผลการวิจัยของ 赵玲 (Zhào Líng, 2007) ซึ่งพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้รับการเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความตระหนักในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูง

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถทางการพูดภาษาจีนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่เรียนภาษาจีนเบื้องต้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีการสอนแบบปกติ

2.2 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบที่นำไปทดลองใช้ โดยประเมินจากความสามารถทางการพูดภาษาจีนของนักศึกษา ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกเสียง ด้านไวยากรณ์ ด้านคำศัพท์ ด้านความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และด้านความเข้าใจ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่นักศึกษามีความเชื่อว่าตนเองสามารถพูดภาษาจีนในหัวข้อต่างๆ ทั้งการพูดสื่อสารทางเดียวและการพูดสนทนาได้ตอบกับผู้อื่น โดยมีการให้นักศึกษาประเมินในทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยแบ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองระหว่าง 0-10

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนเรียนรู้นอกชั้นเรียนตามความสนใจและความสามารถของตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ภายใต้ขอบเขตของประเด็นที่ผู้สอนกำหนด แล้วกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ เลือกแหล่งเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ แล้วประเมินการเรียนรู้และบันทึกประเด็นการเรียนรู้ในแบบบันทึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง แบบแผนของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ที่กำหนดได้อย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการพูดภาษาจีนของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยแบ่งการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การเรียนการสอนในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นกำหนดเป้าหมาย 2) ขั้นเรียนรู้และฝึกฝน 3) ขั้นประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 4) ขั้นกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้นอกชั้นเรียน ช่วงที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ประกอบด้วยการเรียนรู้ ฝึกฝน และประเมินตนเอง ช่วงที่ 3 การประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับในชั้นเรียน เกี่ยวกับงานที่ผู้เรียนไปศึกษาและฝึกฝนนอกชั้นเรียน แล้วจึงเริ่มบทเรียนใหม่

4. การสอนโดยวิธีปกติ หมายถึง แบบแผนทั่วไปของการสอนภาษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักตามแนวคิด PPP คือ 1) ขั้นการนำเสนอ (presentation) 2) ขั้นการฝึกฝน (practice) และ 3) ขั้นการใช้ภาษา (production)

5. ความสามารถทางการพูดภาษาจีน หมายถึง การที่นักศึกษาสามารถพูดสื่อสารทางเดียว หรือสนทนาได้ตอบกับผู้อื่นโดยใช้ภาษาจีนในบริบทชีวิตประจำวัน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความสามารถทางการพูดภาษาจีน คือแบบทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาจีน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปากเปล่า จำนวน 14 ข้อ ซึ่งประเมินความสามารถจากองค์ประกอบ 5 ด้านตามเกณฑ์ของ FSI ได้แก่ ด้านการออกเสียง ด้านไวยากรณ์ ด้านคำศัพท์ ด้านความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และด้านความเข้าใจ ในงานวิจัยนี้ประเมินความสามารถโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีนจำนวน 3 ท่าน

6. นักศึกษาปริญญาบัณฑิต หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาภาษาจีนเบื้องต้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีการทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มตัวอย่าง 19 คน และใช้วิธีการสอนแบบปกติกับกลุ่มตัวอย่าง 16 คน เพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองที่ชัดเจน ในการทดลองดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนต่อกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันในด้านการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ กล่าวคือ เนื้อหาที่สอนให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาจีน และเนื้อหาด้านกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาจีน เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน (ช่วงที่ 2 ของรูปแบบ) ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาจีน ส่วนกลุ่มควบคุมจะเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาของรายวิชานั้น ซึ่งการจัดกระทำดังกล่าว อาจเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณการวิจัย ในประเด็นการปฏิบัติต่อผู้เรียนไม่เท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนด้านการออกเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ตามข้อกำหนดของรายวิชาให้ครอบคลุมและเท่าเทียมกันในผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม